

WECHSLEROVA ZKRÁCENÁ PAMĚŤOVÁ ŠKÁLA

Recenze metody

AUTOR RECENZE: Renata Hlavová¹, Anna Marie Rosická¹

Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity

datum vzniku recenze:	30. 11. 2017
1.1 název nástroje:	Wechslerova zkrácená paměťová škála
zkrácený název:	WMS-IIIa
1.2 původní název:	Wechsler Memory Scale - Third Edition Abbreviated
1.4 autoři původního testu:	David Wechsler
1.3 autoři lokální adaptace:	Adéla Jenčová, Dana Černochová
1.7 lokální distributor:	Hogrefe - Testcentrum
1.9.1/1.9.2 datum vydání:	2011

Obecné informace o metodě

Česká adaptace Wechslerovy zkrácené paměťové škály (dále WMS-IIIa) je zkrácenou verzí třetí revize Wechslerovy paměťové škály (dále WMS-III). Zaměřuje se na orientační měření aktuálního fungování deklarativní epizodické paměti, konkrétně na paměť sluchovou a zrakovou z hlediska bezprostředního a oddáleného vybavení (Wechsler, 2011). Je určena pro populaci ve věku 20–89 let. Dle autorů je metoda využitelná především v klinické praxi, a to pro screeningovou diagnostiku narušení paměti či jako součást komplexního psychologického nebo neuropsychologického vyšetření. Metoda byla v anglické verzi testována na řadě klinických vzorků, měla by tedy umožňovat širokou oblast využití.

Vývoj

Východiskem pro tuto metodu je rozlišení mezi pamětí procedurální a deklarativní, které jsou součástí dlouhodobé paměti (Wechsler, 2011). Procedurální paměť zahrnuje naučené způsoby chování, deklarativní paměť je schopnost vybavit si konkrétní

¹ Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií MU, Joštova 10, 602 00 Brno

informace. Její součástí je epizodická paměť zaměřená na vzpomínky spojené s určitým kontextem, a právě na tu se zaměřuje WMS-IIIa.

WMS-IIIa vychází ze třetí revize WMS-III vytvořené roku 1997 D. Wechslerem; původní verze byla vydána roku 1945 (Wechsler, 2011). Na základě studií prověřujících jednotlivé subtesty WMS-III (např. Axelrod & Woodard, 2000; Millis, Malina, Bowers, & Ricker, 1999; Price, Tulsy, Millis, & Weiss, 2002) byly do WMS-IIIa zařazeny subtesty Logická paměť I a II a Obrázky rodiny I a II. Hlavními důvody byly jejich dobré psychometrické vlastnosti, vysoké korelace s indexovými skóry WMS-III a relativní jednoduchost jejich administrace a hodnocení.

V české adaptaci bylo při překladu provedeno několik změn oproti anglické předloze. Ty se týkaly zejména zadání subtestů Logická paměť, v manuálu však chybí vysvětlení, jak český podnětový materiál v podobě příběhů vznikl. Také obrazový materiál subtestů Obrázky rodiny byl přizpůsoben českému prostředí, autoři však neuvádějí, čeho přesně se změny týkaly.

Administrace, skórování a interpretace

Metoda je administrována interaktivně a individuálně, a to výhradně formou “tužka–papír”. Její administrace trvá 15–20 minut, mezi částmi na bezprostřední a oddálené vybavení je 25–35minutová pauza. Řadí se mezi metody kategorie C, předpokladem jejího použití je tedy akreditované vysokoškolské vzdělání v oboru psychologie. Distributor navíc doporučuje absolvovat odborné zaškolení v práci s metodou, které však není povinné (Dana Černochová, e-mailová komunikace, 1. 3. 2018).

WMS-IIIa obsahuje čtyři subtesty (Logická paměť I, Obrázky rodiny I, Logická paměť II a Obrázky rodiny II) hodnotící sluchovou a zrakovou paměť, bezprostřední a oddálené vybavení. Pořadí subtestů je neměnné. V subtestu Logická paměť I administrátor přečte dva příběhy, které má vyšetřovaná osoba ihned po přečtení každého příběhu co nejpřesněji reprodukovat. Druhý příběh je přečten dvakrát. V subtestu Obrázky rodiny I si má vyšetřovaná osoba zapamatovat čtyři obrázky, které znázorňují sedm členů rodiny v různých situacích (Piknik, Obchodní dům, Zahrada a Oběd). Po zhlédnutí obrázků má identifikovat, které postavy byly na obrázku, v jaké části se nacházely a jakou činnost vykonávaly. Následuje pauza, po které je osoba vyzvána, aby si vybavila co nejvíce informací z obou dříve prezentovaných příběhů, stejně jako obsah obrázků podle zmíněných kritérií.

Po zaznamenání a oskórování odpovědí v šabloně lze součtem získat hrubé skóry pro jednotlivé subtesty. U subtestů Logická paměť I a II se za správné vybavení detailu příběhu uděluje 1 bod, za nevybavení 0 bodů. V subtestech Obrázky rodiny I a II lze obdržet až 4 body za každého správně umístěného člena rodiny a za pojmenování jeho činnosti a předmětu interakce. Tyto hrubé skóry jednotlivých subtestů lze na základě tabulek převést na vážené skóry. Součtem vážených skóru subtestů Logická paměť I a Obrázky rodiny I vznikne vážený skór Bezprostřední paměti (BP). Součtem vážených

skórů subtestů Logická paměť II a Obrázky rodiny II vznikne vážený skór Oddálené paměti (OP). Součtem vážených skórů BP a OP vznikne vážený skór Celkové paměti (CP). Vážené skóry BP, OP a CP lze pomocí českých norem převést na souhrnné standardní IQ skóry ($M=100$, $SD=15$) spolu s jejich intervaly spolehlivosti.

Autoři nedoporučují výpočet skórů BP, OP nebo CP v případě, že analýza diskrepancí v souhrnných skórech a skórech subtestů odhalí statisticky signifikantní rozdíly. Pro tento účel je v manuálu tabulka kritických hodnot pro posouzení signifikance diskrepancí spolu s návodem k výpočtu. Manuál WMS-IIIa poskytuje také tabulky pro odhad skóru Celkového indexu paměti WMS-III a tabulky pro odhad souhrnného skóru CP na základě Celkového inteligenčního kvocientu (CIQ) získaného ve třetí verzi Wechslerovy inteligenční škály pro dospělé (WAIS-III).

Normy

Normy byly vytvořeny na české populaci, a to na souboru 490 dobrovolníků ve věku 20–89 let (z toho 305 žen). Z hlediska věku a vzdělání byl soubor sestaven tak, aby co nejlépe reprezentoval českou populaci. Autoři reportují průměrný věk celého souboru ($M=48$, $SD=17,2$), žen ($M=50$, $SD=17,5$) a mužů ($M=44$, $SD=16,3$). Soubor byl rozdělen do 9 věkových skupin. Osm věkových skupin do 74 let kopíruje původní americkou standardizaci, vyšší věkové skupiny nebyly dále diferencovány. Do deváté skupiny byli zařazeni ostatní probandi ve věku 75–89 let. Důvodem byl malý počet probandů vyššího věku v českém standardizačním vzorku. Z hlediska vzdělání se autoři snažili o jeho reprezentativní distribuci dle údajů zveřejněných Českým statistickým úřadem, a to na třech úrovních (základní, střední a vysokoškolské). Ve třech nejvyšších věkových kategoriích (65–69, 70–74 a 75–89 let) autoři vybízejí k opatrnosti při interpretaci skórů, protože v těchto skupinách byl ve standardizačním vzorku menší podíl jedinců se základním vzděláním, než odpovídá české populaci.

Přestože manuál umožňuje transformaci hrubých skórů na standardizované skóry u 9 věkových kategorií, zhodnocení adekvátnosti norem komplikuje nedostatek informací o standardizačním souboru. Autoři neuvádějí bližší informace o probandech v jednotlivých skupinách ani způsob výběru osob do vzorku. Jisté informace může přinést diplomová práce jedné z autorek metody (Jenčová, 2009), ve které byla využita data projektu standardizační studie (A. Jenčová, osobní komunikace, 3. února 2018), tu však manuál neuvádí jako oficiální zdroj. Tato práce například naznačuje, že dobrovolníci byli poprvé kontaktováni většinou prostřednictvím Psychiatrického centra Praha, což mohlo mít za následek nevelkou reprezentativnost vzorku vůči populaci napříč Českou republikou. Normy se navíc mohou zdát dostatečně velké, reálně však na jednu věkovou kohortu připadá cca 60 osob. Autoři redukovali tento nedostatek prostřednictvím plošné transformace a vyhlazením křivek (D. Černochová, osobní komunikace, 28. března 2018), tato skutečnost však není uvedena v manuálu.

Reliabilita

V manuálu metody autoři reportují různé koeficienty reliability. Prvním je split-half reliabilita jednotlivých subtestů, u které však autoři uvedli, že ji na datech k české standardizaci z nezmíněných důvodů nebylo možné spočítat. Namísto toho uvedli hodnoty dosažené v americké standardizaci (0,79–0,88). Autoři české adaptace v manuálu dále uvádějí Cronbachův koeficient alfa pro souhrnné skóry, který se pohyboval v rozmezí 0,70–0,86 napříč věkovými skupinami. Tyto hodnoty jsou nižší než v rámci americké standardizační studie, kde koeficienty dosahovaly hodnot 0,87–0,92. Test-retestovou reliabilitu česká standardizační studie neposkytuje, protože nebyla prováděna žádná následná měření. Autoři proto reportují koeficienty získané při americké standardizaci (0,61–0,80 pro skóry subtestů, 0,71–0,81 pro souhrnné skóry). Jako poslední je uveden koeficient shody mezi posuzovateli převzatý z americké standardizace, který dle autorů přesáhl hodnotu 0,90. K hodnocení shody byla provedena skórovací studie, ve které bylo dvakrát nezávisle vyhodnoceno deset protokolů pro každou věkovou skupinu. V českém manuálu však není uvedeno, který koeficient shody byl pro výpočet zvolen. Česká adaptace navíc používá v subtestech Logická paměť I a II vlastní příběhy, drobné jazykové nuance skórování proto nemusí být ošetřené.

Jediným údajem vypovídajícím o české adaptaci testu tedy zůstává Cronbachova alfa. Ta je vypočítána pro souhrnné skóry jednotlivých věkových skupin, pro něž autoři uvádějí standardní chyby měření. Pro výpočet Cronbachovy alfy použili namísto položkových dat souhrnné skóry subtestů, což nutně vede k silnému podhodnocení celkové reliability. Tím lze vysvětlit také to, proč je reliabilita nižší ve srovnání s americkou standardizační studií. Manuál pak sice poskytuje přehlednou tabulku intervalů spolehlivosti pro výsledky v jednotlivých věkových skupinách, tyto hodnoty však vyplývají z nevhodného způsobu výpočtu reliability.

Za hlavní slabiny hodnocení reliability lze považovat nezdůvodňování, chybějící informace a postup, jakým byla vypočítána. Protože je česká adaptace WMS-IIIa strukturována stejně jako originální verze, lze údaje o reliabilitě originálu vnímat jako orientační. Reliabilitu české adaptace však nelze adekvátně posoudit, je třeba dalších návazných studií.

Validita

Veškeré informace o validitě WMS-IIIa autoři adaptace přejímají z originální americké standardizační studie, která podává celou řadu důkazů o validitě metody. Tyto údaje však nutně neznamenají, že validita je podobná u české verze metody, a to zejména kvůli úpravám provedeným na české adaptaci. Jak sami autoři uvádějí, ověření validity na české populaci by mělo být předmětem dalšího výzkumu. Následující informace o validitě metody je tedy třeba opět považovat za orientační.

Wechsler (2011) při vydání třetí verze Wechslerovy paměťové škály spolu s její zkrácenou verzí publikoval sérii validizačních studií provedených v rámci americké

standardizace. Ty se věnují souběžné, diskriminační, kriteriální a konstruktové validitě. Klinicky významný rozdíl mezi obtížností plné a zkrácené verze nalezen nebyl, souhrnné skóry WMS-IIIa by tedy měly odrážet WMS-III. WMS-IIIa vysoce koreluje s jinými nástroji měření paměti. Vysoká korelace je uvedena např. pro MMSE a škály paměti a pozornosti v rámci Mattisovy škály demence. Naopak nízké korelace se ukázaly v souvislosti s expresí jazyka, ačkoliv je výkon WMS-IIIa zprostředkován verbálními schopnostmi.

Vzhledem k tomu, že WMS-IIIa je navržena k měření deklarativní paměti, předpokládala se její vysoká senzitivita na poruchy spojené s amnézií a demencí. Testovaly se proto rozdíly mezi různými klinickými skupinami (např. pacienti s Alzheimerovou chorobou, Parkinsonovou chorobou, roztroušenou sklerózou aj.). Zkrácená verze byla autory vyhodnocena jako senzitivní na různě závažná poškození paměti s tím, že však neumožňuje – a ani si neklade za cíl – rozlišení deficitů sluchové či zrakové paměti.

Faktorová validita byla testována pouze na nezkrácené verzi WMS-III, a to na zahraničních verzích (Millis et al., 1999; Price et al., 2002). Jejím smyslem byla volba subtestů k použití do zkrácené verze, lze ji ale zřejmě zobecnit i na WMS-IIIa.

Další informace opět přináší diplomová práce jedné z autorek metody (Jenčová, 2009), ve které byla testována kriteriální validita jako souvislost mezi WMS-IIIa a dalšími metodami, např. Paměťovým testem učení (AVLT), Číselnými řadami ISA či Testem cesty (TMT). Korelační analýza ukázala středně silné vztahy, tyto hodnoty je ale také třeba považovat za orientační vzhledem k omezenému souboru (respondenti ve věku 20–39 let).

Závěr

Českou adaptaci této rozšířené paměťové škály lze těžko ohodnotit, a to primárně z důvodu nedostatku informací. Jediných ukazatelem reliability, který byl na české adaptaci posouzen, byla vnitřní konzistence testu, jejíž způsob výpočtu pravděpodobně zapříčinil snížení její hodnoty oproti původní americké standardizační studii. Další ukazatele, např. test-retestová realibilita, split-half reliabilita jednotlivých subtestů a shoda posuzovatelů, nebyly na české adaptaci testovány. Zejména chybějící informace o shodě posuzovatelů se mohou ukázat jako problematické, a to kvůli změnám v překladu oproti původní anglické verzi.

Další nedostatek spatřujeme v absenci ověření validity české adaptace testu. Český uživatel testu by si měl být vědom, že informace uvedené v manuálu vyplývají pouze z americké standardizace, což automaticky neimplikuje stejné fungování testu na české populaci. Je také nutno dodat, že zhodnocení norem vytvořených na české populaci je ztíženo chybějícími informacemi o standardizačním souboru a způsobu jeho výběru. Nyní dostupné informace tak poukazují na nedostatečnost českých norem.

Oceňujeme však překlad a kvalitu testových materiálů. Položky a instrukce metody WMS-IIIa jsou jasné a srozumitelné, popis administrace včetně skórování a interpretace

testu je podrobný. Pozornost by se měla přesunout k funkčnosti WMS-IIIa v českém prostředí a k podrobnému testování jejích psychometrických vlastností. WMS-IIIa by se dala označit za metodu s velkým potenciálem, na což poukazují psychometrické vlastnosti původní anglické verze. Velkou slabinu české verze WMS-IIIa tedy nevidíme v metodě samotné, ale v české standardizační studii a nedůsledné psychometrické analýze.

V literatuře je větší prostor věnován nezkráceným verzím Wechslerových paměťových šál (viz Kent, 2013), doporučovaly bychom proto její další testování a vývoj. Je možné tuto metodu použít expertním uživatelem za pečlivě kontrolovaných podmínek nebo ve velmi omezených aplikačních oblastech za předpokladu, že uživatel testu bude obezřetný v interpretaci výsledků.

Zdroje

- Axelrod, B. N., & Woodard, J. L. (2000). Parsimonious prediction of Wechsler Memory Scale-III Memory Indices. *Psychological Assessment, 12*(4), 431-435.
- Jenčová, A. (2009). *Wechslerova paměťová škála-třetí vydání, zkrácená verze*. Retrieved from dspace.cuni.cz.
- Kent, P. (2013). The evolution of the Wechsler Memory Scale: A selective review. *Applied Neuropsychology: Adult, 20*(4), 277-291.
- Millis, S. R., Malina, A. C., Bowers, D. A., & Ricker, J. H. (1999). Confirmatory factor analysis of the Wechsler Memory Scale-III. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology, 21*(1), 87-93.
- Price, L. R., Tulskey, D., Millis, S., & Weiss, L. (2002). Redefining the factor structure of the Wechsler Memory Scale-III: Confirmatory factor analysis with cross-validation. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology, 24*(5), 574-585.
- Wechsler, D. (2011). *Wechslerova zkrácená paměťová škála WMS-IIIa*. Praha: Hogrefe - Testcentrum.

MODEL RECENZE PODLE EFPA PRO POPIS A HODNOCENÍ PSYCHOLOGICKÝCH TESTŮ *FORMULÁŘ RECENZE TESTU A POZNÁMKY PRO RECENZENTY¹*

Toto je lokální úprava dokumentu pro účely publikace v časopise Testfórum.
Originální český překlad je k dispozici na stránkách EFPA
(www.efpa.eu/download/505cd9db4144ecb16174087909c9cd6d).

Původní verzi sestavil a uspořádal Dave Bartram
Doplnili a revidovali Patricia Lindley, Dave Bartram a Natalie Kennedy v dubnu 2004²
Současná verze 3.42: květen 2005
Český překlad: Tomáš Urbánek

Od uživatelů tohoto dokumentu a jeho obsahu žádá EFPA, aby uznali tento zdroj prostřednictvím následujícího textu:

“Kritéria pro recenzi testu podle EFPA do značné míry vychází z formy a obsahu kritérií pro recenzi testů Britské psychologické společnosti (BPS) a kritérií vytvořených Komisí pro testové záležitosti (COTAN) Holandské asociace psychologů (NIP). Dave Bartram a Patricia Lindley původně vyvinuli kritéria BPS a recenzní procedury pro UK Employment Service a později rozšířili jejich používání pro celou BPS. Arne Evers připravil k vydání nizozemský systém posuzování kvality testů.

EFPA je vděčná BPS a NIP za svolení použít jejich kritéria jako základ pro vytvoření evropského modelu. EFPA je také vděčná Davu Bartramovi, Arnu Eversovi a Patricii Lindley za jejich příspěvek k vývoji tohoto modelu. Veškerá intelektuální vlastnická práva původních kritérií podle BPS a NIP jsou nadále uznávána a náleží těmto orgánům.”

¹ Tento dokument byl vytvořen z několika zdrojů, včetně Hodnotícího formuláře pro recenzi testu používaného v BPS (NPAL a Řídící komise pro testové standardy při BPS – Steering Committee on Test Standards), Španělského dotazníku pro hodnocení psychometrických testů (Španělská psychologická asociace) a Systému pro posuzování kvality testu (Komise pro testování Holandské asociace psychologů). Některé části byly adaptovány se svolením z dokumentu: BPS Books Reviews of Level B Assessment Instruments for use in Occupational Assessment, Notes for Reviewers: Version 3.1. December 1998: Copyright © NPAL, 1989, 1993, 1998.

² Současná verze je spojením dvou oddělených dokumentů (Formuláře recenze a Poznámek pro recenzenty). Obsah byl navíc uspořádán a doplněn na základě jeho používání recenzenty online testů v BPS.

.....
Část 1:

Popis nástroje: Obecné informace a klasifikace
.....

EFPA 3.2 reference

	Recenzent 1:	Bc. Renata Hlavová
	Recenzent 2:	Bc. Anna Marie Rosická
	Konzultující editor:	Mgr. Hynek Cígler, Ph.D.
	Vedoucí editor:	Mgr. Hynek Cígler, Ph.D.
	Vedoucí editor aktualizace: (pouze v případě aktualizací)	zástupce Testfóra (nevyplňujte)
	Editor aktualizace: (pouze v případě aktualizací)	zástupce Testfóra (nevyplňujte)
	Datum vzniku této recenze:	30. 11. 2017
1.1	Název nástroje (lokální verze):	Wechslerova zkrácená paměťová škála
	Zkrácená verze názvu testu:	WMS-IIIa
1.2	Původní název testu (pokud je lokální verze adaptací):	Wechsler Memory Scale – Third Edition Abbreviated
1.4	Autoři původního testu:	David Wechsler
1.3	Autoři lokální adaptace:	Adéla Jenčová, Dana Černochová
1.7	Lokální distributor/vydavatel testu:	Hogrefe - Testcentrum
1.8	Vydavatel původní verze testu (pokud je jiný než současný distributor/vydavatel):	Nakladatelství Pearson
1.9.1	Datum vydání současné revize/vydání:	1997
1.9.2	Datum vydání adaptace pro lokální užívání:	2011
1.9.3	Datum vydání původního testu:	1945

Obecný popis nástroje

Předmětem této recenze je česká adaptace Wechslerovy zkrácené paměťové škály (v originále Wechsler Memory Scale - Third Edition Abbreviated; dále jen WMS-IIIa). Jedná se o zkrácenou verzi třetí revize Wechslerovy paměťové škály (WMS-III) od D. Wechslera z roku 1997, která měří deklarativní epizodickou paměť. Je určena pro populaci ve věku 20–89 let a zjišťuje fungování sluchové a zrakové paměti, a to z hlediska bezprostředního a oddáleného vybavení.

WMS-IIIa je zaměřena na orientační měření aktuálního fungování paměti. Dle autorů je metoda využitelná především v klinické praxi, a to pro screeningovou diagnostiku narušení paměti či jako součást komplexního psychologického nebo neuropsychologického vyšetření.

Metoda je administrována interaktivně a individuálně, a to výhradně ve formě "tužka-papír". Její administrace trvá 15–20 minut, mezi částmi na bezprostřední a oddálené vybavení je 25–35minutová pauza. Řadí se mezi metody kategorie C i přesto, že odborné zaškolení v práci s metodou je distributorem pouze doporučeno, tj. nepovinné.

WMS-IIIa obsahuje 4 subtesty hodnotící sluchovou a zrakovou paměť, bezprostřední a oddálené vybavení. Subtesty jsou následující: (i) Logická paměť I, (ii) Obrázky rodiny I, (iii) Logická paměť II a (iv) Obrázky rodiny II. Pořadí subtestů je neměnné. V subtestu Logická paměť I administrátor přečte příběh, který má vyšetřovaná osoba co nejpřesněji reprodukovat. Druhý příběh je osobě přečten dvakrát. Vyšetřovaná osoba reprodukuje obsah příběhů ihned po přečtení každého příběhu. V subtestu Obrázky rodiny I si má vyšetřovaná osoba zapamatovat čtyři obrázky, které znázorňují různé členy rodiny na následujících místech: Piknik, Obchodní dům, Zahrada a Oběd. Po zhlédnutí všech obrázků má identifikovat, které osoby byly na obrázku, v jaké části obrázku se nacházely a kterou činnost vykonávaly. Po pauze je osoba vyzvána, aby si vybavila co nejvíce informací z obou dříve prezentovaných příběhů, stejně jako obsah obrázků podle zmíněných kritérií.

Po zaznamenání a oskórování odpovědí v šabloně lze jednoduchým součtem vypočítat hrubé skóry pro všechny 4 subtesty. Tyto hrubé skóry lze na základě tabulek převést na vážené skóry jednotlivých subtestů. Vážené skóry BP, OP a CP lze pomocí českých norem převést na celkové standardní IQ skóry ($M=100$, $SD=15$) spolu s jejich intervaly spolehlivosti.

.....

Část 2:
Klasifikace

.....

1.10.1	Obsahová doména	☐ Školní schopnosti ☐ Všeobecné schopnosti ☐ Verbální schopnosti ☐ Numerické schopnosti ☐ Prostorové schopnosti ☐ Neverbální schopnosti ☐ Rychlost vnímání ☒ Paměť ☐ Manuální zručnost ☐ Osobnost – Rys ☐ Osobnost – Typ ☐ Osobnost – Stav ☐ Kognitivní styly ☐ Motivace ☐ Hodnoty ☐ Zájmy ☐ Přesvědčení ☐ Poruchy a patologie ☐ Skupinové procesy ☐ Rodina ☐ Organizace, její fungování, agregovaná měření, klima atd. ☐ Školní nebo výchovné funkce ☐ Jiné:
1.10.2	Zamýšlená(é) nebo hlavní oblast(i) použití.	☒ Klinická psychologie ☒ Neuropsychologie ☐ Forenzní psychologie ☐ Psychologie výchovy a vzdělávání ☐ Psychologie práce a personalistika ☐ Poradenství, doporučení, vedení a volba povolání ☐ Psychologie zdraví, životní styl a životní spokojenost ☐ Sporty a volný čas ☐ Jiné:

1.10.3	Zamýšlený způsob použití (podmínky, za jakých byl nástroj standardizován a validizován)	☐ Nesupervidovaná administrace bez kontroly nad identitou respondenta a bez úplné kontroly nad podmínkami administrace (např. volně přístupný test na internetu, test dostupný ke koupi v knihkupectví). ☐ Kontrolovaný nesupervidovanou administrací. Kontrola nad podmínkami (čas atd.) a určitá kontrola nad identitou uživatele testu (např. testy administrované přes internet, ale pouze známým osobám – přístup omezený heslem). ☒ Supervidovaná a kontrolovaná administrace. Administrace testu pod kontrolou kvalifikovaného administrátora nebo dohlázele. ☐ Řízená administrace. Administrace testu prováděná pouze přes určená testovací centra (např. programy hodnocení licencí a certifikace).
1.10.4	Popis populací, pro které je test určen:	Metoda je určena pro muže a ženy od 20 do 89 let. Vydavatelé vybírá k opatrnosti při interpretaci skóre pro tři nejvyšší věkové kategorie (65–69, 70–74 a 75–89 let), ve kterých nebyl standardizační vzorek reprezentativní z hlediska vzdělání vzhledem k české populaci.
1.10.5	Počet škál a krátký popis proměnné nebo proměnných měřených nástrojem	<p>Získané hodnoty lze interpretovat z hlediska tří kompozitních skóre.</p> <p>Souhrnný skór bezprostřední paměti měří, nakolik je vyšetřovaná osoba schopna vybavit si informace hned poté, co jí byly prezentovány.</p> <p>Souhrnný skór oddálené paměti odráží schopnost vybavit si dříve prezentované informace po uplynutí určitého časového úseku.</p> <p>Souhrnný skór celkové paměti je odhadem aktuálního fungování paměti vyšetřované osoby. Obsahuje elementy procesů zrakové a sluchové paměti, bezprostředního a oddáleného vybavení.</p>

1.11	Formát položek	☒ Otevřený ☒ Mnohonásobná volba, alternativy na stejné škále ☐ Bipolární adjektiva ☐ Likertovy ratingy (škály) ☐ Nucená volba, alternativy na smíšených škálách (ipsativní) – vysvětlení viz Poznámky ☐ Mnohonásobná volba, alternativy na smíšených škálách (ipsativní) – vysvětlení viz Poznámky ☐ Sady párů adjektiv (sémantický diferenciál), smíšené škály (ipsativní) ☐ Jiné:
1.12	Počet položek testu:	<p>WMS-IIIa má celkem 157 položek.</p> <p>Subtest Logická paměť I obsahuje 75 položek, Logická paměť II 50 položek.</p> <p>U subtestů Obrázky rodiny I a II nebylo specifikováno, co se za položku považuje. Protože autoři kalkulují s jednotlivými skóry postav, budou se za položky považovat jednotlivé postavy. Subtest Obrázky rodiny I tak má 16 položek stejně jako subtest Obrázky rodiny II.</p>
1.13	Způsob(y) administrace:	☒ Interaktivní individuální administrace ☐ Supervidovaná skupinová administrace ☐ Počítačová lokálně nainstalovaná aplikace – pod supervizí/dohledem ☐ Počítačová aplikace na webu – pod supervizí/dohledem ☐ Počítačová lokálně nainstalovaná aplikace – bez supervise/testování sebe ☐ Počítačová aplikace na webu – bez supervise/testování sebe ☐ Jiné:
1.14	Způsob odpovídání:	☒ Ústní rozhovor ☐ Papír a tužka ☐ Manuální operace ☐ Na počítači ☐ Jiné:

1.15	<p>Čas potřebný pro administraci nástroje:</p> <p>Čas na přípravu (čas, který zabere administrátorovi připravit a rozložit materiály pro diagnostické sezení).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Čas na administraci na sezení: zahrnuje čas potřebný pro dokončení všech položek a odhad času potřebného pro podání instrukcí, projití závěčných položek a nějaké doplňující komentáře na konci sezení. • Skórování: čas nutný pro získání hrubých skórování. • Analýza: čas strávený prováděním dalších prací s hrubými skórováními, aby se z nich odvodily další míry a zformulovala rozumně úplná interpretace (za předpokladu, že znáte nástroj). • Zpětná vazba: čas potřebný k přípravě a poskytnutí zpětné vazby vyšetřované osobě. <p>Připouští se, že čas posledních dvou komponent se může značně lišit – v závislosti na kontextu, ve kterém se nástroj používá. Ale aspoň nějaké údaje a komentáře budou užitečné.</p>	<p>Příprava: 5 minut</p> <p>Administrace: 15–20 minut čistého času, mezi částmi na bezprostřední a oddálené vybavení je 25–35minutová pauza</p> <p>Skórování: 20 minut</p> <p>Analýza: 15 minut</p> <p>Zpětná vazba: 10 minut</p> <p>Manuál uvádí pouze čas potřebný k samotné administraci. Údaje o době přípravy, trvání skórování, analýzy a zpětné vazby jsou odhadnuty na základě osobní zkušenosti recenzentek s metodou.</p> <p>Vzhledem k tomu, že je metoda pouze screeningová a v hodnocení jednotlivých oblastech paměti nejde do hloubky, považujeme za dostatečnou dobu analýzy 15 minut a dobu zpětné vazby 10 minut.</p>
1.16	<p>Jsou k dispozici různé formy nástroje?</p>	<p>Předmětem této recenze je forma „tužka-papír“, která je v současnosti k dostání ve verzi z roku 2011. Počítačová verze metody neexistuje.</p> <p>WMS-IIIa je zkrácenou verzí testu WMS-III a zahrnuje celkem 4 subtesty z původních 17.</p>

.....

Část 3:

Měření a skórování

.....

1.17	<p>Procedura skórování testu:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Počítačové skórování s přímým vstupem odpovědí testovanou osobou ☐ Počítačové skórování s ručním vstupem odpovědí z papírového záznamového archu ☐ Počítačové skórování odpovědí z papírového záznamového archu pomocí jejich načtení pomocí skeneru ☐ Jednoduchý ruční skórovací klíč – nutné pouze kancelářské dovednosti ☒ Komplexní ruční skórování – vyžadující trénink ve skórování nástroje ☐ Služby zpracování dat – např. skórování společností prodávající nástroj ☐ Jiné:
------	--	--

1.18	Skóry:	<p>Po zaznamenání a oskórování odpovědí v šabloně lze jednoduchým součtem vypočítat hrubé skóry pro všechny 4 subtesty. Za správnou odpověď se získává 1 bod, za špatnou 0 bodů v případě subtestů Logická paměť I a II, v případě subtestů Obrázky rodiny I a II lze za přesnou odpověď ohodnotit i 2 body.</p> <p>Tyto hrubé skóry lze na základě tabulek převést na vážené skóry jednotlivých subtestů. Součtem vážených skóru subtestů Logická paměť I a Obrázky rodiny I vznikne vážený skór Bezprostřední paměti (BP). Součtem vážených skóru subtestů Logická paměť II a Obrázky rodiny II vznikne vážený skór Oddálené paměti (OP). Součtem vážených skóru BP a OP vznikne vážený skór Celkové paměti (CP). Výpočet žádného ze souhrnných skóru (BP, OP a CP) se nedoporučuje v případě, že analýza diskrepancí v souhrnných skórech a skórech subtestů odhalí statisticky signifikantní rozdíly.</p> <p>Vážené skóry BP, OP a CP lze na základě českých norem převést na standardní skóry (M=100, SD=15) spolu s jejich intervaly spolehlivosti. Na základě tabulek lze také odhadnout odhadovaný skór Celkového indexu paměti WMS-III.</p> <p>Výsledky v podobě skóru subtestů a souhrnných skóru lze zakreslit do testového profilu probanda.</p>
1.19	Transformace skóru na standardní skóry:	☒ Normalizovaná – skóry se získají použitím normalizační tabulky ☐ Nenormalizovaná – skóry se získají lineární transformací
1.20	Použité škály	<p>Skóry založené na percentilech</p> ☒ Centily ☐ 5-stupňová klasifikace: centilové rozdělení 10:20:40:20:10 ☐ Decily a další klasifikace založené na stejném počtu percentilů <p>Standardní skóry</p> ☐ z-skóry ☒ IQ deviační kvocienty IQ atd. (např. M=100, SD=15 pro Weschlerův test) ☐ Přijímací testy na VŠ (např. test SAT M=500, SD=100; GRE atp.) ☐ steny, staniny, C skóry ☐ T-skóry ☐ Jiné:

.....

Část 4:

Počítačově generované zprávy

.....

Toto je čistě *popisné*. Hodnocení zpráv bude součástí části recenze nazvané Hodnocení.

1.21	Jsou počítačově generované zprávy k dispozici s nástrojem?	☐ Ano ☒ Ne
------	---	--

.....

Část 5:

Nabídka, podmínky a náklady

.....

Tato část definuje, co vydavatel poskytne, komu, za jakých podmínek a za jaké ceny. Definuje podmínky kladené dodavatelem a týkající se toho, kdo smí a kdo nesmí získat materiál nástroje. Pokud jedna z možností neodpovídá podmínkám nabídky, doplňte popis relevantních podmínek.

1.23	Dokumentace poskytovaná distributorem jako součást testového balíku	☒ Uživatelský manuál ☒ Technický (psychometrický) manuál ☒ Doplnkové technické informace a aktualizace (např. lokální normy, lokální validizační studie atd.) ☐ Rozšiřující informace v podobě knih a článků k tématu ☐ Kombinace výše uvedených (uved'te)
1.24	Metody publikace	☒ Papír ☐ PC - Diskety ☐ PC - CD/ROM ☐ Download z internetu ☐ Živý internet (nástroj pracuje v internetovém prohlížeči) ☐ Jiné:
1.25.1	Počáteční náklady. Cena kompletní sady materiálů (všechny manuály a další materiál nutný k aspoň jedné zkušební administraci). Kolik uchazečů lze vyšetřovat pomocí materiálů získaných za počáteční náklady, kde tyto náklady zahrnují materiálně pro opakované vyšetření.	Úplný testový soubor: 5750 Kč (příručka, podnětový sešit, 25 ks záznamových listů) Příručka: 1950 Kč Podnětový sešit: 2950 Kč Záznamový list (25 ks): 950 Kč K ceně objednaného zboží se připočítává poštovné a balné (v ČR ve výši 180 Kč, na Slovensko ve výši 490 Kč).
1.25.2	Opakující se náklady:	Pro otestování 25 respondentů (25 ks záznamových listů): 950 Kč
1.26.1	Ceny za zprávy generované softwarem nainstalovaným uživatelem:	

1.26.2	Ceny za vyhotovení zprávy zaslané prostřednictvím pošty/faxu:	
1.26.3	Ceny za vyhotovení zprávy zaslané prostřednictvím internetové služby:	
1.27	Ceny za další služby a zpracování dat: opravy nebo vývoj automatických zpráv:	
1.28	<p>Kvalifikační požadavky na práci s testem vyžadované dodavatelem testu</p> <p>1.28 se týká kvalifikací uživatele vyžadovaných dodavatelem. V této části, pokud vydavatel stanovil informace o kvalifikaci uživatele, mělo by to být uvedeno pomocí uvedených kategorií. Tam, kde kvalifikační požadavky nejsou jasné, mělo by to být vyjádřeno pomocí "Jiné", <i>ne</i> "Žádné". "Žádné" znamená, že existuje explicitní výrok týkající se toho, že není potřeba kvalifikace.</p>	☐ Žádné ☐ Oprávnění (certifikát) pro specifický test ☐ Oprávnění (certifikát) pro obecné výkonové testy: i. e. míry maximálního výkonu ve schopnostech ☐ Potvrzení v testování obecných schopností a dovedností: míry maximálního výkonu ve vztahu k potenciálu k výkonu ☐ Potvrzení v obecné diagnostice a diagnostice osobnosti: míry typického chování, postojů a preferencí ☒ Jiné: Metoda se řadí do kategorie C i přesto, že odborné zaškolení v práci s metodou je distributorem pouze doporučeno, tj. nepovinné (Dana Černochová, e-mailová komunikace, 1. 3. 2018).
1.29	<p>Profesionální kvalifikace vyžadovaná pro používání nástroje</p> <p>1.29 se týká kvalifikací uživatele vyžadovanou dodavatelem. V této části, pokud vydavatel stanovil informace o kvalifikaci uživatele, mělo by to být uvedeno pomocí uvedených kategorií. Kde požadavky na kvalifikaci nejsou jasné, mělo by to být vyjádřeno pomocí "Jiné", <i>ne</i> "Žádné". "Žádné" znamená, že existuje explicitní výrok týkající se toho, že není potřeba kvalifikace.</p>	☐ Žádné ☒ Praktický psycholog s kvalifikací v relevantní aplikační oblasti ☒ Praktický psycholog ☒ Výzkumný psycholog ☐ Nepsychologický akademický výzkumník ☐ Praktik v relevantních příbuzných profesích (terapie, medicína, poradenství, vzdělání, lidské zdroje atd.) ☐ Držitel Certifikátu způsobilosti pro testování v psychologii práce A BPS ☐ Držitel Certifikátu způsobilosti pro testování v oblasti vzdělávacím A BPS ☐ Držitel Certifikátu způsobilosti pro testování v psychologii práce B BPS ☐ Jiné:

Část 6: Hodnocení testových materiálů

Vysvětlení hodnocení

V následujících částech jsou celková posouzení adekvátnosti informací týkajících se validity, reliability a norem zobrazeny automaticky tučně.

Jakýkoli nástroj s jedním nebo více posouzeními 0 nebo 2 týkajícími se atributů považovaných za kritické pro bezpečné používání nástroje, by neměl být považován za nástroj, který splňuje minimální standardy.

Vstup na posuzovacím formuláři	Posouzení podle standardů EFPA	Reprezentace recenze v UK	Vysvětlení
[n/a]	[n/a]	[n/a]	Tento atribut není u tohoto nástroje použitelný
0	[-]	[None]	Není možné posoudit jako ne nebo nedostatek poskytnutých informací
1	[-1]	[*]	Neadekvátní
2		[**]	NYNÍ NEPOUŽÍVÁNO
3	[0]	[***]	Adekvátní nebo přiměřený
4	[1]	[****]	Dobrý
5	[2]	[*****]	Vynikající
		[N.r.i.o.r] * (pouze pro aktualizace)	Položka nebyla v původní recenzi posuzována

V této části má být provedeno více hodnocení různých aspektů nebo atributů dokumentace dodávané s nástrojem (nebo balíkem). Termín „dokumentace“ byl vybrán, aby pokrýval všechny ty materiály dodávané s nástrojem nebo snadno dostupné kvalifikovanému uživateli: např. manual administrátora; technické příručky; brožury s normami; dodatky k manuálu; aktualizace od vydavatelů/dodavatelů atd.

Položky mají být posuzovány n/a nebo 0 až 5 (poloviční rating je přijatelný)

Rating

Kvalita vysvětlení principů, prezentace a kvalita poskytnuté informace: (Tento celkový rating se získá použitím posouzení založeného na ratingích daných pro položky 2.1–2.8)		1
2.1	Celkový rating kvality vysvětlení principů: (Tento celkový rating se získá použitím posouzení založeného na hodnotách ratingů daných pro položky 2.1.1 – 2.1.5)	3
2.1.1	i) Teoretické základy konstruktů:	4
2.1.2	ii) Procedura vývoje testu:	3,5
2.1.3	iii) Důkladnost analýz položek a model analýzy položek:	0
2.1.4	iv) Vysvětlení obsahové validity:	4
2.1.5	v) Souhrn relevantního výzkumu:	3,5
2.2	Adekvátnost dokumentace dostupné uživateli (uživatelské a technické manuály, dodatky týkající se norem atd.): (Tento celkový rating se získá použitím posouzení založeného na hodnotách ratingů daných pro položky 2.2.1 – 2.2.6) <i>Pro část 2.2 jsou stanoveny následující „měřítka“ pro rating „vynikající“ (5). Pozornost je zde zaměřena na kvalitu pokrytí poskytnutého v dokumentaci dostupné kvalifikovaným uživatelům. Všimněte si, že část 2.2 se týká úplnosti a jasnosti dokumentace dostupné uživateli (uživatelské a technické manuály, dodatky k normám atd.) v pojmech pokrytí a vysvětlení. V pojmech kvality nástroje, jak ji dosvědčuje dokumentace, jsou rozpracovány oblasti v této části pod čísly: 2.1, 2.3, 2.9, 2.10 a 2.11.</i>	1

2.2.1	Principy: [viz 2.1] Dobře argumentovaný a jasně prezentovaný popis toho, co má podle návrhu měřit a proč byl zkonstruován tak, jak je.	4
2.2.2	Vývoj: Úplné detaily týkající se zdrojů položek, pilotáže, analýz položek, srovnávacích studií a změn prováděných v průběhu vývojových pokusů.	3
2.2.3	Standardizace: Jasná a detailní informace poskytnuté o velikostech a zdrojích standardizačního souboru a standardizační proceduře.	1
2.2.4	Normy: Jasná a detailní informace poskytnuté o velikostech a zdrojích normalizačních skupin, podmínkách vyšetření atd.	0
2.2.5	Reliabilita: Dobře vysvětlení reliability a široký rozsah měr vnitřní konsistence a retestu spolu s vysvětlením jejich relevance a zobecnitelnosti nástroje vyšetření.	1
2.2.6	Validita: Dobře vysvětlení validity spolu s širokou škálou studií jasně a poctivě popsanych.	1
2.3	Kvalita procedurálních instrukcí poskytnutých uživateli: (Tento celkový rating se získá s použitím posouzení na základě hodnot ratingů daných pro položky 2.3.1 – 2.3.7)	4
2.3.1	Pro administraci testu: Poskytnutá jasná a detailní vysvětlení a procedurální průvodce krok za krokem spolu s dobrými radami týkajícími se otázek uchazečů a problémových situací.	4
2.3.2	Pro skórování testu, normy atd.: Poskytnuté jasná a detailní informace spolu s popsány kontrolami pro vyhnutí se možným chybám skórování.	5
2.3.3	Pro interpretaci a vytváření zpráv: Detailní doporučení týkající se interpretace různých skóřů, chápání normativních měř a zacházení se vztahy mezi různými škálami, s množstvím ilustrativních příkladů a případových studií.	4
2.3.4	Pro poskytnutí zpětné vazby a debriefingu respondentům testu a dalším: Detailní doporučení, jak prezentovat zpětnou vazbu uchazečům.	0
2.3.5	Pro poskytování dobrých praktických témat týkajících se poctivosti a zkreslení: <i>Uvedení detailních informací o studiích sexuálního a etnického zkreslení s relevantními varováními týkajícími se používání a zobecňování validit.</i>	1
2.3.6	Omezení používání: Jasně popisy, kdo by měl a kdo by neměl být vyšetřován spolu s dobře vysvětlenými odůvodněními těchto omezení (např. typy nezpůsobilosti, požadované úrovně gramotnosti atd.).	4
2.3.7	Reference a podpůrné materiály: Detailní odkazy na relevantní podpůrnou akademickou literaturu a křížové odkazy na další příbuzné materiály týkající se diagnostických nástrojů.	3
Kvalita materiálů: (Tento celkový rating se získá použitím posouzení založeného na hodnotách ratingů pro položky 2.4 – 2.8)		3
2.4	Všeobecná kvalita materiálů testu (testové brožury, odpověďové archy, testové objekty, software atd.):	5
2.5	Kvalita lokální adaptace testu (pokud byl test přeložen a adaptován do místního jazyka):	3
2.6	Snadnost, s jakou může respondent testu porozumět úkolu:	5
2.7	Snadnost, s jakou mohou být respondentem testu tvořeny reakce nebo odpovědi:	5
2.8	Kvalita položek:	[n/a]
Recenzentovy komentáře týkající se dokumentace: (komentáře principů, designu, vývoje testu a jeho přijatelnosti)		
<p>Autoři poskytují uspokojivé informace o teoretických konstruktech, které má test měřit, a o principech, na nichž by měl fungovat. Dobře vysvětlují a shrnují také proceduru vývoje původní americké verze, stejně jako obsahovou validitu nástroje a relevantní výzkum, informace ke vzniku české adaptace však jsou nedostačující.</p> <p>Analýza položek české metody nebyla provedena. V dokumentaci jsou jen nedostatečné údaje o standardizaci metody a o vzniku norem. Co se týče reliability, v dokumentaci je uvedena pouze vnitřní konzistence, ostatní indikátory reliability jsou převzaté z o poznání důkladnější americké</p>		

adaptace. Informace o validitě se rovněž vztahují pouze k validitě zahraniční studie, metoda vůbec nebyla ve své české adaptaci validizována. Autoři však alespoň uvádějí zdroje těchto informací.

Metoda poskytuje detailní návod k administraci a uspokojivé instrukce ohledně omezení používání testu určitými skupinami. Problematická je pouze absence doporučení, jak rychle (případně s jakou intonací) mají být čtené instrukce a podnětový materiál k subtestům na logickou paměť. Manuál informuje, jak interpretovat souhrnné skóre. Varuje před výpočtem souhrnných skóre v případě signifikantních diskrepancí mezi jednotlivými subtesty, nenabízí však žádné vysvětlení pro takové případy. Manuál se vůbec nevěnuje návodu, jak poskytovat zpětnou vazbu a debriefing. Nezabývá se ani případným etnickým zkreslením a u zkreslení genderového pouze poukazuje na jeho existenci s tím, že zkreslení nemá klinický význam. Autoři se odkazují zejména na americkou verzi, ze které vycházejí, necitují však téměř žádnou literaturu navíc, ani nedoporučují další zdroje.

Materiály, které jsou součástí metody, jsou velmi kvalitně provedené, srozumitelné a praktické svou formou (metodu lze administrovat pomocí stojanu, na jehož jedné straně jsou instrukce pro administrátora a na druhé straně případný podnětový materiál). Kvalitu lokální adaptace testu lze však obtížně posoudit kvůli nedostatku informací, tím spíše nelze říci mnoho o kvalitě položek a jejich vhodnosti pro českou populaci.

Část 7:

Hodnocení norem, reliability a validity

Položky mají být posuzovány n/a nebo 0 až 5 (jsou přijatelné poloviční ratingy)

Rating

Hodnocení technických informací – celková adekvátnost:

(Tento celkový rating se získá použitím posouzení založeného na hodnotách ratingů daných pro položky 2.9 – 2.11)

1

Informace o normách nebo referenční skupině

2.9	Celková adekvátnost:	3
2.9.1	Vhodnost pro lokální použití, ať už pro lokální nebo mezinárodní normy: [n/a] Nepoužitelné 0 Žádná informace nepodána. 1 Není lokálně relevantní (např. nevhodné zahraniční výběry). 3 Lokální výběr z obecné populace nebo nelokální normy, které lze použít s varováním. 4 Výběry lokální země nebo relevantní mezinárodní výběry s dobrou relevancí pro zamýšlenou aplikaci. 5 Výběry lokální země nebo relevantní mezinárodní výběry vybrané z dobře definovaných výběrů z relevantních aplikačních oblastí.	4
2.9.2	Vhodnost pro zamýšlené aplikace: [n/a] Nepoužitelné 0 Žádná informace nepodána. 1 Norma nebo normy nejsou adekvátní pro zamýšlené aplikace. 3 Adekvátní normy pro obecnou populaci a/nebo rozmezí normativních tabulek. 4 Dobré rozmezí normativních tabulek. 5 Vynikající rozmezí výběrově relevantních norem vztahujících se k věku a pohlaví, s informacemi o dalších rozdílech v rámci skupin (např. směs etnických skupin).	3

2.9.3	Velikosti výběrů: [n/a] Nepoužitelné 0 Žádná informace nepodána. 1 Neadekvátní výběry (např. méně než 150). 3 Adekvátní výběry (např. 150-300). 4 Velké výběry (např. 300-1000). 5 Velmi velké výběry (např. 1000+).	3
2.9.4	Procedury použité při výběru souboru: (vyberte jednu a ohodnoťte kvalitu použitého postupu) ☒ Žádná informace neposkytnuta ☐ Reprezentativní populaci [sumarizujte kritéria] ☐ Nahodilá ☐ Náhodná	0
2.9.5	Kvalita informací poskytnutých o minoritní/chráněné skupině, rozdílech, vlivech věku, rodu atd.: [n/a] Nepoužitelné 0 Žádná informace nepodána. 1 Neadekvátní informace. 3 Adekvátní obecné informace s minimální analýzou. 4 Dobré popisy a analýzy skupin a rozdílů 5 Vynikající série analýz a diskuse o relevantních tématech vztahujících se k použití a interpretaci.	3

2.9.6 Komentáře recenzentů k normám: Stručná zpráva o normách a jejich historii, včetně informací o doporučeních učiněných vydavatelem/autorem pro aktualizaci norem obvyklým způsobem.

Normy byly vytvořeny na české populaci, a to na souboru 490 dobrovolníků ve věku 20–89 let (z toho 305 žen). Autoři reportují průměrný věk celého souboru ($M=48$, $SD=17,2$), žen ($M=50$, $SD=17,5$) a mužů ($M=44$, $SD=16,3$). Soubor byl rozdělen do 9 věkových skupin. Osm věkových skupin pod 74 kopíruje původní americkou standardizaci, vyšší věkové skupiny nebyly dále diferencovány. Do deváté skupiny byli zařazeni ostatní probandi ve věku 75–89 let. Důvodem byl malý počet probandů vyššího věku v českém standardizačním vzorku. Z hlediska vzdělání se autoři snažili o jeho reprezentativní distribuci dle údajů zveřejněných Českým statistickým úřadem, a to na třech úrovních (základní, střední a vysokoškolské). Ve třech nejvyšších věkových kategoriích (65–69, 70–74 a 75–89 let) autoři vybízejí k opatrnosti při interpretaci skóre, protože v těchto skupinách byl ve standardizačním vzorku menší podíl jedinců se základním vzděláním, než odpovídá české populaci.

Přestože manuál umožňuje transformaci hrubých skóre na standardizované skóre u 9 věkových kategorií, zhodnocení adekvátnosti norem komplikuje nedostatek informací o standardizačním souboru. Autoři neuvádějí bližší informace o probandech v jednotlivých skupinách ani způsob výběru osob do vzorku. Jisté informace může přinést diplomová práce jedné z autorek metody (Jenčová, 2009), ve které byla využita data projektu standardizační studie (A. Jenčová, osobní komunikace, 3. února 2018), tu však manuál neuvádí jako oficiální zdroj. Tato práce například naznačuje, že dobrovolníci byli poprvé kontaktováni většinou prostřednictvím Psychiatrického centra Praha, což mohlo mít za následek nevelkou reprezentativnost vzorku vůči populaci napříč Českou republikou. Normy se navíc mohou zdát dostatečně velké, reálně však na jednu věkovou kohortu připadá cca 60 osob. Protože autoři nevyužili žádné vyhlazení, normy jsou sice přijatelné, ale nikoliv dobré.

Validita

2.10	Celková adekvátnost: (Tento celkový rating se získá na základě posouzení hodnot ratingů daných v položkách 2.10.1 – 2.10.2.4. Neprůměrujte pouze čísla, abyste získali celkový rating. Obvykle bude roven buď konstruktové validitě nebo validitě vztahující se ke kritériu, podle toho, která z nich je vyšší.)	1
2.10.1	Konstruktová validita – celková adekvátnost (Tento celkový rating se získá na základě posouzení hodnot ratingů daných v položkách 2.10.1.2 – 2.10.1.6. Neprůměrujte pouze čísla, abyste tento celkový rating získali.)	4
2.10.1.1	Použité plány: (zatrhněte tolik, kolik je jich použitelných) ☐ Žádná informace nepodána ☒ Korelace s dalšími nástroji a výkonovými kritérii ☐ Vnitroškálový (korelace položky se zbytkem) ☒ Rozdíly mezi skupinami ☐ Matice mnoha rysů a mnoha metod (MTMM) ☐ Explorační faktorová analýza ☒ Konfirmační faktorová analýza ☐ Experimentální plány ☐ Jiné: uveďte	
2.10.1.2	Velikosti výběrů: 0 Žádná informace neposkytnuta. 1 Jedna neadekvátní studie (např. velikost výběru menší než 100). 3 Jedna adekvátní studie (např. velikost výběru 100-200). 4 Více než jedna adekvátní nebo velká studie. 5 Dobrá série adekvátních až rozsáhlých studií.	4
2.10.1.3	Procedura výběru souboru: (vyberte jednu) ☒ Žádná informace neposkytnuta ☐ Reprezentativní vůči populaci [sumarizujte kritéria] ☐ Nahodilá ☐ Náhodná	
2.10.1.4	Medián a rozsah korelací mezi testem a dalšími podobnými testy: 0 Žádná informace neposkytnuta. 1 Neadekvátní ($r < 0.55$). 3 Adekvátní ($0.55 < r < 0.65$). 4 Dobrý ($0.65 < r < 0.75$). 5 Vynikající ($r > 0.75$)	3
2.10.1.5	Kvalita nástrojů jako kritérií nebo markerů: 0 Žádná informace neposkytnuta. 1 Poskytnuta neadekvátní informace. 3 Adekvátní kvalita. 4 Dobrá kvalita. 5 Vynikající kvalita s širokým rozsahem relevantních markerů pro konvergentní a divergentní validizaci.	4
2.10.1.6	Analýzy diferenciálního fungování položek (DIF): [N/A] Nepoužitelné 0–5 hodnocení kvality DIF analýzy	0
2.10.2	Validita vztahující se ke kritériu – celková adekvátnost (Tento celkový rating se získá na základě posouzení hodnot ratingů daných v položkách 2.11.1 – 2.10.2.4. Neprůměrujte pouze čísla, abyste získali celkový rating.)	4
2.10.2.1	Popis použitých kritérií a charakteristik populací: (zatrhněte tolik, kolik je použitelných) ☒ Souběžná ☐ Prediktivní ☐ Postdiktivní	
2.10.2.2	Velikosti výběrů: 0 Žádná informace neposkytnuta. 1 Jedna neadekvátní studie (např. velikost výběru menší než 100). 3 Jedna adekvátní studie (např. velikost výběru 100-200). 4 Jedna velká nebo více než jedna adekvátně rozsáhlá studie. 5 Dobrá série adekvátních až rozsáhlých studií.	4

2.10.2.3	Procedura výběru souboru: <i>(vyberte jednu)</i> ☒ Žádná informace neposkytnuta ☐ Účelná nebo reprezentativní ☐ Nahodilá ☐ Náhodná	
2.10.2.4	Medián a rozsah korelací mezi testem a kritérii: 0 Žádná informace neposkytnuta. 1 Neadekvátní (např. $r < 0.2$). 3 Adekvátní (např. $0.2 < r < 0.35$). 4 Dobrý (např. $0.35 < r < 0.50$). 5 Vynikající (např. $r > 0.50$)	4

2.10.3 Komentáře recenzenta týkající se validity:

Dílčí hodnocení je založeno na americké standardizační studii, která je jediným v manuálu uvedeným zdrojem důkazů o validitě české adaptace. Tyto údaje však nutně neznamenají, že validita je podobná u české verze metody, proto je naše celkové hodnocení nízké.

Wechsler (2011) při vydání třetí verze Wechslerovy paměťové škály spolu s její zkrácenou verzí publikoval sérii validizačních studií provedených v rámci americké standardizace. Ty se věnují souběžné, diskriminační, kritériální a konstruktové validitě. Klinicky významný rozdíl mezi obtížností plné a zkrácené verze nalezen nebyl, souhrnné skóry WMS-IIIa by tedy měly odrážet WMS-III. WMS-IIIa vysoce koreluje s jinými nástroji měření paměti. Vysoká korelace je uvedena např. pro MMSE a škály paměti a pozornosti v rámci Mattisovy škály demence. Naopak nízké korelace se ukázaly v souvislosti s expresí jazyka, ačkoliv je výkon WMS-IIIa zprostředkován verbálními schopnostmi.

Vzhledem k tomu, že WMS-IIIa je navržena k měření deklarativní paměti, předpokládala se její vysoká senzitivita na poruchy spojené s amnézií a demencí. Testovaly se proto rozdíly mezi různými klinickými skupinami (např. pacienti s Alzheimerovou chorobou, Parkinsonovou chorobou, roztroušenou sklerózou aj.). Zkrácená verze byla autory vyhodnocena jako senzitivní na různě závažná poškození paměti s tím, že však neumožňuje - a ani si neklade za cíl - rozlišení deficitů sluchové či zrakové paměti.

Faktorová validita byla testována pouze na nezkrácené verzi WMS-III, a to na zahraničních verzích (Millis et al., 1999; Price et al., 2002). Jejím smyslem byla volba substestů k použití do zkrácené verze, lze ji ale zřejmě zobecnit i na WMS-IIIa.

Další informace přináší diplomová práce jedné z autorek metody (Jenčová, 2009), ve které byla testována kritériální validita jako souvislost mezi WMS-IIIa a dalšími metodami, např. Paměťovým testem učení (AVLT), Číselnými řadami ISA či Testem cesty (TMT). Korelační analýza ukázala středně silné vztahy, tyto hodnoty je ale třeba považovat za orientační vzhledem k omezenému souboru (respondenti ve věku 20–39 let).

Reliabilita

2.11	Celková adekvátnost: <i>(Tento celkový rating se získá na základě posouzení hodnot ratingů daných v položkách 2.11.1–2.10.2.4. Neprůměrujte pouze čísla, abyste získali celkový rating.)</i>	1
2.11.1.	Poskytnutá data týkající se reliability: <i>(vyberte jednu možnost)</i> ☐ Uveden pouze jeden koeficient reliability ☐ Uveden pouze jeden odhad standardní chyby měření ☒ Koeficienty reliability pro několik různých skupin ☐ Standardní chyba měření uvedená pro několik různých skupin	
2.11.1	Vnitřní konzistence:	
2.11.1.1	Velikost výběru: 0 Neposkytnuta žádná informace. 1 Jedna neadekvátní studie (např. rozsah výběru menší než 100). 3 Jedna adekvátní studie (např. rozsah výběru 100-200). 4 Jedna rozsáhlá nebo více než jedna adekvátně rozsáhlá studie. 5 Dobrá série adekvátních až rozsáhlých studií. [N/A] Nepoužitelné.	4
2.11.1.2	Medián koeficientů: 0 Neposkytnuta žádná informace. 1 Neadekvátní (např. $r < 0.7$) 3 Adekvátní (např. $r = 0.7$ až 0.79) 4 Dobrý (např. $r = 0.8$ až 0.89) 5 Vynikající (např. $r > 0.9$) [N/A] Nepoužitelné.	3
2.11.2	Testová-retestová stabilita:	
2.11.2.1	Rozsah výběru: 0 Neposkytnuta žádná informace. 1 Jedna neadekvátní studie (např. rozsah výběru menší než 100). 3 Jedna adekvátní studie (např. rozsah výběru 100-200). 4 Jedna rozsáhlá nebo více než jedna adekvátně rozsáhlá studie. 5 Dobrá série adekvátních až rozsáhlých studií.	0
2.11.2.2	Medián koeficientů: 0 Neposkytnuta žádná informace. 1 Neadekvátní (např. $r < 0.6$) 3 Adekvátní (např. $r = 0.6$ až 0.69) 4 Dobrý (např. $r = 0.7$ až 0.79) 5 Vynikající (např. $r > 0.8$)	0
2.11.3	Reliabilita jako ekvivalence:	
2.11.3.1	Rozsah výběru: 0 Neposkytnuta žádná informace. 1 Jedna neadekvátní studie (např. rozsah výběru menší než 100). 3 Jedna adekvátní studie (např. rozsah výběru 100-200). 4 Jedna rozsáhlá nebo více než jedna adekvátně rozsáhlá studie. 5 Dobrá série adekvátních až rozsáhlých studií. [N/A] Nepoužitelné.	0
2.11.3.2	Medián koeficientů: 0 Neposkytnuta žádná informace. 1 Neadekvátní (např. $r < 0.6$) 3 Adekvátní (např. $r = 0.6$ až 0.69) 4 Dobrý (např. $r = 0.7$ až 0.79) 5 Vynikající (např. $r > 0.8$) [N/A] Nepoužitelné	0
2.11.4 Komentáře recenzentů k reliabilitě:		
- Komentujte intervaly spolehlivosti pro koeficienty reliability - Uveďte Spearmanovy-Brownovy ekvivalenty		
<p>V manuálu metody autoři reportují různé koeficienty reliability. Prvním je split-half reliabilita jednotlivých subtestů, u které však autoři uvedli, že ji na datech k české standardizaci z nezmíněných důvodů nebylo možné spočítat. Namísto toho uvedli hodnoty dosažené v americké standardizaci (0,79–0,88). Autoři české adaptace v manuálu dále uvádějí Cronbachův koeficient alfa pro souhrnné skóry, který se pohyboval v rozmezí 0,70–0,86 napříč věkovými skupinami. Tyto hodnoty jsou nižší</p>		

než v rámci americké standardizační studie, kde koeficienty dosahovaly hodnot 0,87–0,92. Test-retestovou reliabilitu česká standardizační studie neposkytuje, protože nebyla prováděna žádná následná měření. Autoři proto reportují koeficienty získané při americké standardizaci (0,61–0,80 pro skóry subtestů, 0,71–0,81 pro souhrnné skóry). Jako poslední je uveden koeficient shody mezi posuzovateli převzatý z americké standardizace, který dle autorů přesáhl hodnotu 0,90. K hodnocení shody byla provedena skórovací studie, ve které bylo dvakrát nezávisle vyhodnoceno deset protokolů pro každou věkovou skupinu. V českém manuálu však není uvedeno, který koeficient shody byl pro výpočet zvolen. Česká adaptace navíc používá v subtestech Logická paměť I a II vlastní příběhy, drobné jazykové nuance skórování proto nemusí být ošetřené.

Jediným údajem vypovídajícím o české adaptaci testu tedy zůstává Cronbachova alfa. Ta je vypočítána pro souhrnné skóry jednotlivých věkových skupin, pro něž autoři uvádějí standardní chyby měření. Pro výpočet Cronbachovy alfy použili namísto položkových dat souhrnné skóry subtestů, což nutně vede k silnému podhodnocení celkové reliability. Tím lze vysvětlit také to, proč je reliabilita nižší ve srovnání s americkou standardizační studií. Manuál pak sice poskytuje přehlednou tabulku intervalů spolehlivosti pro výsledky v jednotlivých věkových skupinách, tyto hodnoty však vyplývají z nevhodného způsobu výpočtu reliability.

Za hlavní slabiny hodnocení reliability lze považovat nezdůvodňování, chybějící informace a postup, jakým byla vypočítána. Protože je česká adaptace WMS-IIIa strukturována stejně jako originální verze, lze údaje o reliabilitě originálu vnímat jako orientační. Reliabilitu české adaptace však nelze adekvátně posoudit, je třeba dalších návazných studií.

.....

Část 9:

Závěrečné hodnocení:

.....

3.0 Hodnotící zpráva testu:

Tato část by měla obsahovat stručné, jasně obhájené posouzení nástroje/produktu. Mělo by popisovat jeho pro a proti a poskytnout určitá obecná doporučení týkající se toho, jak a kdy by se měl používat – spolu s varováními (kde jsou potřebná) týkajícími se případů, kde by se používat neměl.

Českou adaptaci této rozšířené paměťové škály lze těžko ohodnotit, a to primárně z důvodu nedostatku informací. Jediným ukazatelem reliability, který byl na české adaptaci posouzen, byla vnitřní konzistence testu, jejíž způsob výpočtu pravděpodobně zapříčinil snížení její hodnoty oproti původní americké standardizační studii. Další ukazatele, např. test-retestová reliabilita, split-half reliabilita jednotlivých subtestů a shoda posuzovatelů, nebyly na české adaptaci testovány. Zejména chybějící informace o shodě posuzovatelů se mohou ukázat jako problematické, a to kvůli změnám v překladu oproti původní anglické verzi.

Další nedostatek spatřujeme v absenci ověření validity české adaptace testu. Český uživatel testu by si měl být vědom, že informace uvedené v manuálu vyplývají pouze z americké standardizace, což automaticky neimplikuje stejné fungování testu na české populaci. Je také nutno dodat, že zhodnocení norem vytvořených na české populaci je ztíženo chybějícími informacemi o standardizačním souboru a způsobu jeho výběru. Nyní dostupné informace tak poukazují na nedostatečnost českých norem.

Oceňujeme však překlad a kvalitu testových materiálů. Položky a instrukce metody WMS-IIIa jsou jasné a srozumitelné, popis administrace včetně skórování a interpretace testu je podrobný. Pozornost by se měla přesunout k funkčnosti WMS-IIIa v českém prostředí a k podrobnému testování jejích psychometrických vlastností. WMS-IIIa by se dala označit za metodu s velkým potenciálem, na což poukazují psychometrické vlastnosti původní anglické verze. Velkou slabinu české verze WMS-IIIa tedy nevidíme v metodě samotné, ale v české standardizační studii a nedůsledné psychometrické analýze.

3.1 Závěry:

V literatuře je větší prostor věnován nezkráceným verzím Wechslerových paměťových šál (viz Kent, 2013), doporučovaly bychom proto její další testování a vývoj. Je možné tuto metodu použít expertním uživatelem za pečlivě kontrolovaných podmínek nebo ve velmi omezených aplikačních oblastech za předpokladu, že uživatel testu bude obezřetný v interpretaci výsledků.

4.0 Doporučení (vyberte jedno)

Všechny následující charakteristiky uvedené níže by měly mít ratingy [n/a], [2], [4], [5], pokud by měl být nástroj „doporučen“ pro obecné použití (hodnocení 5 nebo 6):

[2.9] Normy a referenční skupiny
[2.10.1] Konstruktová validita
[2.10.2] Kriteriační validita
[2.11] Reliabilita - celková
[2.12] Počítačově generované zprávy

Pokud má kterýkoli z výše uvedených ratingů hodnotu [] nebo [1], nástroj by měl být klasifikován pod doporučením 1, 2, 3 nebo 4, nebo klasifikován pod doporučením 7 "jiné" s adekvátním vysvětlením.

- 1 Pouze výzkumný nástroj. Ne pro užití v praxi.
- 2 Vhodný pouze pro užití expertním uživatelem za pečlivě kontrolovaných podmínek nebo ve velmi omezených aplikačních oblastech
- 3 Vhodný pro použití pod supervizí v aplikační(ch) oblasti(ech) definovaných distributorem, libovolnými uživateli s obecnými kompetencemi pro používání a administraci testů
- 4 Vyžaduje další vývoj. Vhodný pouze pro použití ve výzkumu.
- 5 Vhodný pro používání v aplikační(ch) oblasti(ech) definovaných distributorem, uživateli testů, kteří splňují speciální kvalifikační požadavky distributora
- 6 Vhodný pro sebevyšetření bez supervise v aplikační(ch) oblasti(ech) definovaných distributorem
- 7 Jiné:

5 Odkazy k poznámkám a bibliografie

Axelrod, B. N., & Woodard, J. L. (2000). Parsimonious prediction of Wechsler Memory Scale-III Memory Indices. *Psychological Assessment, 12*(4), 431-435.

Jenčová, A. (2009). *Wechslerova paměťová škála-třetí vydání, zkrácená verze*. Retrieved from dspace.cuni.cz.

Kent, P. (2013). The evolution of the Wechsler Memory Scale: A selective review. *Applied Neuropsychology: Adult, 20*(4), 277-291.

Millis, S. R., Malina, A. C., Bowers, D. A., & Ricker, J. H. (1999). Confirmatory factor analysis of the Wechsler Memory Scale-III. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology, 21*(1), 87-93.

Price, L. R., Tulskey, D., Millis, S., & Weiss, L. (2002). Redefining the factor structure of the Wechsler Memory Scale-III: Confirmatory factor analysis with cross-validation. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology, 24*(5), 574-585.

Wechsler, D. (2011). *Wechslerova zkrácená paměťová škála WMS-IIIa*. Praha: Hogrefe - Testcentrum.

Měření konstrukty:

Bezprostřední paměť, oddálená paměť, celková paměť.